

Адаптація учнів до 10 класу

Після дев'ятого класу найчастіше залишаються учні, інтелектуальний рівень яких вищий за середній, але колишній відмінник може перетворитися на середнячка, а «твердий хорошист» — на трієчника.

Батьки, наполягаючи на престижному навчанні, не розуміють, чому їхня дитина стає похмурою, млявою, розгубленою, або, навпаки: дратівливою, агресивною чи зухвалою, злою тощо.

Річ у тім, що змінились критерії оцінювання, втрата звичного статусу в групі, зміна самооцінки, ставлення до себе. Відбувається різка зміна у сфері самосприйняття і самоусвідомлення. Це призводить до розвитку механізмів захисту, неадекватної, неконструктивної поведінки, виникнення афективних реакцій, депресії тощо. Тобто виникає проблема: соціально-психологічна дезадаптація.

Друга проблема — установка на продовження мораторію дитинства. Багато батьків саме тому бажають, щоб їхня дитина перейшла до десятого класу. Вони перед завершенням освіти та вступом до вищого навчального закладу, «дозволяють» дитинці «розслабитися»: провокують інтерес до всього, що не навчання і не робота-спорт: до спілкування (як у підлітків), досвід «дорослого життя» тощо. Це можна зрозуміти: цей досвід, не пов'язаний тільки з навчанням, має величезне значення для подальшого життя та розвитку 15—16-річної людини.

Зазвичай необхідність адаптації виникає у зв'язку з кардинальною зміною діяльності людини і її соціального оточення. У десятикласників змінюється соціальне оточення (новий склад класу та вчителів) і система діяльності (нова навчальна ситуація нового ступеня освіти). Ситуація новизни є для будь-якої людини певною мірою тривожною. А якщо для старшокласника це ще й пов'язано з вибором навчального профілю, то ризики підвищеної тривожності та виникнення шкільної і навіть соціальної дезадаптації збільшуються. Тому зміст адаптаційного періоду в профільних ЗНЗ полягає в тому, щоб зробити природний процес адаптації більш інтенсивним.

Мета адаптаційного періоду учнів 10 класів до умов профільного навчання — допомогти учням швидше познайомитися одне з одним, з новими вчителями та з новою навчальною ситуацією.

У юності особливо зростає необхідність у визнанні та захищеності, як ніколи стають актуальними потреби в спілкуванні й одночасно у відособленні. Спілкуючись один з одним, юнаки відчують необхідність знайти своє «Я», зрозуміти свої життєві перспективи. Тому через весь адаптаційний період проходить ідея самопізнання і самовизначення в життєвих цінностях, в уявленні образу «Я» як власними очима, так і очима інших.

Тому варто навчати дітей відповідного віку засобів самопізнання, самосприйняття і саморозвитку в контексті взаємодії з оточуючими людьми і в умовах культурних, соціальних, економічних реалій суспільства.

Рекомендації вчителям-предметникам щодо навчання, виховання 10-класників

-При визначенні профілю навчання враховуйте не лише здібності, а й професійні наміри учнів.

-Будуйте навчальний процес так, щоб учні сприймали профільне навчання як можливий у майбутньому вид діяльності.

-Щоб допомогти учням краще познайомитись один з одним, або щоб змінити статус «неприйнятих» до колективу, плануйте урочну та позаурочну діяльність учнів у динамічних групах, застосовуйте інтерактивні методи взаємодії, заохочуйте учнів до участі у всіх заходах класного керівника та вчителів-предметників.

-Важливо знати очікування дітей щодо профільного навчання, їх мотивацію, стимулюйте у них бажання вчитись.

-Переконуйте, що успішність навчання залежить лише від самих учнів, їх готовності брати на себе відповідальність за своє майбутнє.

-Організуйте спільні завдання для хлопців та дівчат, щоб вони мали змогу пізнавати особливості протилежної статі та набувати досвіду статево-рольової взаємодії.

-Для підвищення згуртованості класу, формування навичок групової взаємодії, пропонуйте учням розв'язувати спільно проблемні ситуації та обов'язково аналізувати результати своєї роботи, визначати причини невдач та успіхів.

-Мало бажаних учнів залучайте до різних заходів, що проводяться у школі, підкреслюйте їх достоїнства перед класом, хваліть за найменші успіхи.

-Порівнюйте роботу учня з його попередніми роботами, а не з роботами інших.

-Уникайте критики учнів при свідках.

-Дозволяйте учневі самостійно оцінювати свою поведінку та її наслідки.

-Не наполягайте на відповідях біля дошки тих дітей, які виявляють тривожність. Краще об'єднуйте їх у групи.

-Надавайте можливість учням висловлювати свої думки, формуючи їх індивідуальність та впевненість.

-Проводьте класні виховні години, на яких:

навчайте самоаналізу, самопізнання, самокритики;

-Розвивайте комунікативні здібності учнів:

-Навчайте культури поведіння у колективі;

здійснюйте гендерне виховання, пояснюйте особливості чоловічої та жіночої психіки;

здійснюйте профорієнтаційну діяльність;

виховуйте такі якості як толерантність, відповідальність, самостійність.